

ข้อค้นพบ รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรชาวสวนยางในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้วิจัย นายจันทน์ จุลเอียง **รหัสนักศึกษา** 4549000018 **ปริญญา** ปรัชญาคุณบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลย์ นิลวิเศษ (2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
 (3) รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยธะคง (4) อาจารย์ ดร. สุพหเทพ พงศ์สร้อยเพชร **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบ ศักยภาพ และความพึงพอใจต่อระบบการผลิตยางพาราเพื่อการพึ่งพาตนเอง 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตยางพาราเพื่อการพึ่งพาตนเอง 3) รูปแบบ ประเด็น และปัญหาการส่งเสริมเพื่อการพึ่งพาตนเอง 4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเพื่อการพึ่งพาตนเอง และ 5) แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตยางพาราพึ่งพาตนเอง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) เกษตรกรชาวสวนยาง จำนวน 132 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และบันทึกการสังเกต 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้แทนเกษตรกร จำนวน 27 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) เจ้าหน้าที่และผู้แทนเกษตรกรในการจัดเวทีสัมมนา จำนวน 30 ราย ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการจำแนกและจัดหมวดหมู่

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการผลิตเพื่อการพึ่งพาตนเอง เป็นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรกับการเกษตรอื่นๆ 3 รูปแบบ ได้แก่ การทำสวนยางพาราร่วมกับการเกษตรแบบผสมผสาน ร่วมกับการปลูกพืช และร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ ในภาพรวมศักยภาพและความพึงพอใจต่อระบบการผลิตเพื่อการพึ่งพาตนเองในมิติต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตเพื่อการพึ่งพาตนเอง ประกอบด้วยมิติด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม มีการปฏิบัติอย่างมีความเหมาะสม 3) รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการพึ่งพาตนเอง นอกจากมีใช้รูปแบบส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วๆ ไปแล้ว ควรดำเนินการส่งเสริมโดยการเพิ่มกิจกรรม ได้แก่ การเรียนรู้จากแปลงตัวอย่างในท้องถิ่น การรวบรวมผู้รู้ในท้องถิ่น การให้ความรู้และจัดเวทีสนทนาเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครบวงจรและเชื่อมโยงเครือข่าย การส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับเยาวชน การให้เกษตรกรมีส่วนร่วมเรียนรู้ การให้ความสำคัญของระบบการทำสวนยางกับการพึ่งพาตนเองที่มีผลทางจิตใจ ความมั่นคงทางอาหาร สุขภาพ และระบบนิเวศ 4) ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเพื่อการพึ่งพาตนเอง ได้แก่ การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งสาร ข้อมูลข่าวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการได้รับข่าวสารจากสื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก 5) การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การสร้างความมั่นคงให้เกษตรกร การจำหน่ายผลิตผล การส่งเสริมการทำสวนยางร่วมกับกิจกรรมเกษตรอื่นๆ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

คำสำคัญ การส่งเสริมการเกษตร การพึ่งพาตนเอง เกษตรกรชาวสวนยางพารา จังหวัดชายแดนภาคใต้

Dissertation title: The Extension Pattern for Self-Sufficiency of Para Rubber Farmers in Southern Border Provinces

Researcher: Mr. Jamnong Jun-iad ; **ID:** 4549000018;

Degree: Doctor of Philosophy (Agricultural Extension and Development)

Dissertation advisers: (1) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; (2) Bumpen Keowan, Associate Professor; (3) Dr. Somchit Yotakhong, Associate Professor (4) Dr. Chunhatep Pongsoiphet; **Academic year:** 2013

Abstract

The objectives of this research were to study 1) pattern, potential, and satisfaction of para rubber production for self-sufficiency; 2) factors relating to para rubber production for self-sufficiency; 3) pattern, points, and problems of extension for self-sufficiency; 4) factors relating to extension for self-sufficiency; and (5) strategic development guidelines for supporting extension of para-rubber production for self-sufficiency.

This was a mixed method research. The samples were selected from population in three southern border provinces and collecting data as followings: 1) 132 para rubber farmers, using interviewed questionnaire and observation record for data collection; 2) 27 government official and farmer representatives, using in-depth interviewed form to collect data; and 3) 30 government official and farmer representatives participating focus group seminar. Quantitative data were analyzed by using statistics, such as frequency, percentage, minimum and maximum values, mean, standard deviation, and analysis of variance. Qualitative data were analyzed by using typological classification and categorization.

The results of this study showed that 1) there were three types of production pattern for self-sufficiency, such as combinations of para-rubber production and mixed farming, other crops, and animal raisings. Overall, potential and satisfaction of production system for self-sufficiency as perceived by farmers were at “medium level”. 2) Factors relating to production system for self-sufficiency were technology, economy, natural resources, spiritual and social factors perceived by farmers as appropriate practices. 3) In addition to routine agricultural extension work, the extension pattern for self-sufficiency should put additional extension activities, such as learning of model farms in the local community; local knowledgeable people collection; knowledge dissemination and focus group seminar for exchanging knowledge; completion and linkage of extension work; local curriculum development for youth; farmer participation for learning; giving precedence to para rubber production system for self-sufficiency which would affect to mental health, food security, health, and ecological aspects. 4) As for the factors relating to the extension pattern for self-sufficiency, in terms of the operations of senders, message, and media or channel, perceived by farmers were at “medium level”. The farmers received information from group, mass, and personal media were perceived at “much level”. 5) Strategic development guidelines for efficiency of para rubber production, should focus on farmer sustainability, selling farming produces, mixed para rubber plantation with other farming activities, and quality of life improvement.

Keywords: Agricultural extension, Self-sufficiency, Para rubber farmers, Southern border provinces